

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 312/09-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti J. F., L., zastúpeného advokátom JUDr. J. V., P., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietahov.

3. J. F. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Prievidza p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prievidza je p o v i n n ý uhradiť J. F. trovy právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. V., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 312/09-12 zo 7. októbra 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. F. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Súdny konaním, ktoré začalo doručením žaloby súdu dňa 13. 08. 1999 a do dnešného dňa nie len že nie je právoplatne skončené, ale ani nebolo rozhodnuté súdom prvého stupňa, došlo k porušeniu môjho ústavného práva na rozhodnutie veci bez zbytočných prieťahov, pričom zdôrazňujem, že ide o stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti a následne úrazovú rentu, ktoré nároky mi nie sú vyplácané a tým je podstatným spôsobom dlhodobo znížená životná úroveň celej mojej rodiny...

Žalobou, doručenou súdu dňa 13. 08. 1999... som si uplatnil nárok na náhradu za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti z titulu odškodnenia choroby z povolania - ochorenie kostí, kĺbov, šliach, nervov končatín z DNJZ, ktorá mi bola priznaná Fakultnou nemocnicou, Klinika pracovného lekárstva a toxikológie M. ...

V priebehu konania bolo rozhodnuté medzitímnym rozsudkom Okresného súdu v Prievidzi sp. zn. 6 C 247/2005-219 zo dňa 06. 06. 2005 a rozsudkom odvolacieho Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19 Co/342/2005- 251 zo dňa 27. 04. 2006..., že základ môjho nároku je daný za obdobie od 01. 09. 1998 do 31. 12. 2003.

V priebehu celého konania dochádzalo opakovane k obštrukciám zo strany odporcov, ktoré súd nedokázal eliminovať, súd vykonal rozsiahle dokazovanie, ktoré nesporne potvrdilo oprávnenosť môjho nároku, avšak do dnešného dňa nie je rozhodnutie prvostupňového súdu, ako príklad uvádzam neodôvodnene podané dovolanie Sociálnej poisťovne B., ktoré bolo odmietnuté uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Cdo 219/2006 zo dňa 26. 09. 2007...

V priebehu dlhotrvajúceho konania, ktoré je nesporne zavinené nečinnosťou Okresného súdu v Prievidzi, som na prieťahy v konaní upozorňoval už od roku 2001, teda po dobu niekoľkých rokov listami zo dňa 06. 02., 03. 04., 23. 05. 2001, v roku 2002 listami zo dňa 11. 02., 11. 11., v roku 2004 listami zo dňa 13. 04., 11. 11., v roku 2005 listom zo dňa 17. 01., v roku 2007 listami zo dňa 21. 05., 05. 11., 15. 11., 12. 12., v roku 2008 listami zo dňa 26. 02., 27. 03., 31. 07. a v roku 2009 listami zo dňa 27. 05. a 17. 07. ...

Zdôrazňujem, že toto dlhotrvajúce konanie veľmi nepriaznivo pôsobilo a naďalej pôsobí na môj zdravotný stav, ktorý je veľmi zlý, pričom súd na žiadosti o vytýčenie pojednávania, ktoré nesporne treba považovať za upozornenia, resp. sťažnosti na prieťahy v konaní, vôbec nereagoval.“

Podľa názoru sťažovateľa konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 6 C 247/1999 prebieha od roku 1999. V postupe okresného súdu vidí porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Priznanie primeraného finančného zadostučinenia od okresného súdu v sume 10 000 € odôvodnil tým, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, čo u neho vyvoláva stav právnej neistoty. „*Nečinnosťou Okresného súdu v Prievidzi bola naša rodina dlhodobo ukracovaná vo svojich nárokoch, tento stav pretrváva do dnešného dňa a tvrdím, že dlhotrvajúce súdne konanie veľmi nepriaznivo pôsobí na môj závažný zdravotný stav.*“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 670,88 € na účet jeho právneho zástupcu.

K veci sa listom sp. zn. Spr 927/09 z 10. septembra 2009 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá uviedla:

„... V namietanom konaní okresný súd koná na základe návrhu, ktorý bol súdu doručený dňa 13. 8. 1999. O základe nároku sťažovateľa, ktorý bol medzi účastníkom sporný, bolo v konaní vzhľadom na skutkovú a právnu náročnosť právoplatne rozhodnuté medzitýmny rozsudkom zo dňa 6. 6. 2005, ktorý po odvolaní odporcu a jeho potvrdení odvolacím súdom nadobudol právoplatnosť dňa 25. 5. 2006. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu bolo odporcom podané dovolanie, o ktorom rozhodol dovolací súd uznesením zo dňa 26. 9. 2007, ktorým bolo dovolanie odmietnuté...

Vychádzajúc z uvedeného a obsahu spisu je zrejmé, že konanie vedené na Okresnom súde Prievidza sp. zn. 6 C/247/1999 trvá viac ako 10 rokov, čo je nepochybné dlhá doba. Napriek tomu treba pri posúdení prietáhov v konaní posúdiť kritérium zložitosti veci. Z obsahu spisu vyplýva, že v konaní bol rozumnou úvahou skutkovými tvrdeniami odporcu spochybnený právny základ nároku navrhovateľa, čo v konaní viedlo k náročnému znaleckému dokazovaniu. Po ustálení skutkového stavu bolo okresným súdom rozhodnuté tak, že základ nároku navrhovateľa je daný, čím bol vytvorený predpoklad pre dohodu účastníkov o výške uplatneného nároku, ktorá sa dovtedy dôsledku chýbajúcich skutkových tvrdení a dôkazov navrhovateľa neprejednávala. Navrhovateľ v konaní svoj nárok vyčíslil až podaním z roku 2004. Skutočnosť, že k predĺženiu konania došlo v dôsledku podania opravných prostriedkov odporcom, nebola spôsobená nekonaním okresného súdu. Z obsahu spisu je zrejmé, že i napriek tomu, že rozhodovanie o náhradách za stratu na zárobku patrí k častým veciam prejednávaným na Okresnom súde Prievidza, vec je skutkovo a právne zložitá nielen z pohľadu právneho základu uplatneného nároku, ale aj z pohľadu určenia výšky náhrady za stratu na zárobku. K predĺženiu navrhovateľom navrhnutého znaleckého dokazovania došlo predovšetkým z dôvodu, že v dôsledku nesplnenia povinnosti sťažovateľa

tvrdiť a predkladať dôkazy, museli byť dôkazy zabezpečované v priebehu znaleckého dokazovania, resp. len v námietkach proti znaleckému posudku sa prejavili tvrdenia navrhovateľa, ktoré považuje za rozhodné pre vyčíslenie svojho nároku...

Okrem uvedených skutočností, ktoré sú rozhodné pre posúdenie sťažnosti sťažovateľa, považuje okresný súd sťažnosť za nedôvodnú v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia vo výške 10.000,- euro. V tejto časti je návrh sťažovateľa nad rámec vytvorený rozhodovacou činnosťou ústavného súdu.“

Právny zástupca sťažovateľa v sťažnosti z 27. júla 2009 a predsedníčka okresného súdu v podaní z 19. októbra 2009 uviedli, že netrujú na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza

osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 6 C 247/1999 podľa troch označených základných kritérií dospel ústavný súd k týmto záverom:

1. Predmetom konania je náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Vec z právneho a skutkového hľadiska vykazuje znaky náročnosti. V konaní bolo vykonané

znalecké dokazovanie a bolo rozhodnuté najprv medzitýmny rozsudkom o základe nároku sťažovateľa.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosť. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že 13. augusta 1999 sa na okresnom súde začalo súdne konanie o vyplatenie náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti. Dňa 6. júna 2005 okresný súd rozhodol medzitýmny rozsudkom tak, že základ nároku sťažovateľa na náhradu straty na zárobku po skončení práceneschopnosti a povinnosť odporcu odškodniť uvedený nárok je daný od 1. septembra 1998 do 31. decembra 2003. Dňa 3. novembra 2005 podal vedľajší účastník na strane odporcu (Sociálna poisťovňa) proti tomuto rozsudku odvolanie. Dňa 27. apríla 2006 Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 19 Co 342/2005-251 potvrdil medzitýmny rozsudok okresného súdu. Dňa 6. júna 2006 podal odporca proti rozsudku krajského súdu dovolanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 1 Cdo/219/206 z 26. septembra 2007 dovolanie odporcu odmietol.

Ústavný súd zistil, že v tomto konaní došlo k nečinnosti okresného súdu, ktorá bola zistená od 1. decembra 2000, keď okresný súd vyzval právnu zástupkyňu odporcu

na vyjadrenie, do 29. mája 2002, keď sa konalo pojednávanie (nečinnosť okresného súdu 1 a pol roka).

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie na okresnom súde začalo ešte v roku 1999, konštatuje, že celková dĺžka konania – 10 rokov (z toho na okresnom súde 8 rokov a 4 mesiace) nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prieťahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd na záver, že právna vec sťažovateľa nebola prerokovaná bez zbytočných prieťahov a že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 bolo porušené základné právo sťažovateľa zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 247/1999 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € od okresného súdu poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok súdneho konania o náhradu straty na zárobku po skončení práceneschopnosti, ktoré nie je právoplatne skončené ani po viac ako 10 rokoch (z toho na okresnom súde konanie prebieha 8 rokov a 4 mesiace). U sťažovateľa oprávnené takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základného práva sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 3 000 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľovi, je primeraným zadost'učinením spojeným s porušením označeného základného práva sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si v sťažnosti z 27. júla 2009 uplatnil trovy konania v sume 670,88 €.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk).

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 245,70 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 115,90 € (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti), a dvakrát náhradu režijného paušálu po 6,95 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnomu zástupcovi sťažovateľa (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2009